

ДИСЦИПЛІНА: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр»

Спеціальність: 025 «Музичне мистецтво»

Спеціалізація: «Композиція»

Курс: другий

Факультет: композиторський

Викладач: **Гнатюк Лариса Анастасіївна**,

кандидат мистецтвознавства, доцент, виконувач обов'язків професора кафедри історії української музики та музичної фольклористики

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ. 3.

МУЗИЧНА КУЛЬТУРА ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVIII СТ. (КЛАСИЦИЗМ)

ТЕМА 5. ПРОФЕСІЙНЕ МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVIII СТ. (КЛАСИЦИЗМ)

ПЛАН

1. Професійне музичне мистецтво України у другій половині XVIII — на початку XIX століття.
2. Хоровий духовний концерт у творчості Максима Березовського, Дмитра Бортнянського, Артема Веделя.
3. Становлення професійної інструментальної музики.
4. Опера у творчості Максима Березовського і Дмитра Бортнянського.

ТЕЗИ

Професійне музичне мистецтво. Суттєві зміни у традиційній галузі церковної музики. Трансформація хорового духовного концерту. Поява світської течії у професійній музиці (пісня-романс, інструментальна музика, опера). Рецепція досягнень західноєвропейської музики класичного стилю в духовних і світських жанрах. Утвердження нового музичного мислення, пов'язаного з класичним стилем (функціонально-гармонічна ладова система, індивідуалізований тематизм, класичні форми).

Хоровий духовний концерт у творчості Максима Березовського, Дмитра Бортнянського, Артема Веделя. Особливості духовного концерту другої половини XVIII ст.:

- синтезування рис різних стилів — бароко, класицизму та сентименталізму;
- генетичний зв'язок зі традиціями монодичного співу та партесного концерту;
- поєднання українських хорових традицій із впливом західноєвропейської музики;

- посилення виразності музичних образів, передача різних емоційних станів, поглиблення рис психологізму;
- синтезування особливостей різних жанрів (народної пісні, канта, міської пісні-романсу, інструментальної музики);
- прояв нового музичного мислення (індивідуалізований тематизм, функціонально-гармонічна ладова система, циклічність).

Духовний концерт у творчості Максима Березовського (1745–1777). Історія вивчення біографії композитора та його творчості. Проблеми щодо творчої спадщини композитора. Становлення в його творчості циклічного духовного концерту. Поєднання у творчості М. Березовського традицій партесного концерту (імітаційно-поліфонічного викладу з акордовим, наскрізна барокова плинність у побудові частин, пісенно-декламаційна мелодика) з яскравими ознаками нового класичного стилю (тонально-гармонічна ладова система, використання мотивного розвитку). Особливості образного світу в духовних концертах М. Березовського — у лірико-драматичних, лірико-скорботних і активно-енергійних образах. Своєрідність мелодики концертів М. Березовського, її глибока виразність і водночас скупість і простота музичних засобів. Значна роль гармонії у стилістиці композитора. Особливості побудови циклу в духовних концертах М. Березовського з використанням принципу монотематизму.

Духовний концерт у творчості Дмитра Бортнянського (1751–1825). Історія вивчення біографії і творчості композитора; основні видання його творчої спадщини. Сильові риси духовного концерту у творчості Д. Бортнянського: збережені певні ознаки бароко, але домінує класичний стиль (підкреслений панегіризм концертів, відсутність повторення тематизму і переважання плинності розгортання музичного матеріалу, функціонально-гармонічне ладове мислення з гіпертрофією кадансовості, поєднання гармонічної та поліфонічної фактури) у побудові циклу, помітні зв'язки з інструментальними жанрами. Еволюція образної сфери в духовних концертах Д. Бортнянського від панегіричної та світло-ліричної (іноді з елементами галантності) до драматичної і філософсько-заглибленої лірики в пізніх концертах. Різноманітні зв'язки концертів із міськими жанрами (кантом, маршем), галантними танцями (менуєтом), українською та російською народною піснею.

Духовний концерт у творчості Артема Веделя (1770–1808). Історія вивчення біографії і творчості митця. Проблеми, пов'язані з його творчою спадщиною. Синтез у хоровому стилі А. Веделя барокових, класицистичних і сентименталістичних особливостей, переважання класицистичних. Вияв у духовних концертах А. Веделя української національної самобутності, українського менталітету. Створення своєрідного стилю, особливості ліричної образності з відтінками елегантності або драматизованої лірики з підвищеною чутливістю (зародження рис сентименталізму).

Витоки музики А. Веделя в українській культовій монодії, партесному концерті, українських народних піснях різних жанрів (ліричних, лірико-епічних), думах, кантах, міських піснях-романсах.

Різноманітність структури циклу як щодо кількості частин, так і в їх образному співвідношенні. Прояв майстерності А. Веделя у варіантному розвитку тематичного матеріалу. Значна роль тембрового чинника у драматургії концертів. Різноманітність, багатство і яскрава виразність мелодики як головного елемента

стилістики композитора, поєднання в ній аріозного (пісенного, думного) й інструментального начал, вітчизняних і західноєвропейських джерел.

Становлення професійної інструментальної музики. Створення ужиткового репертуару інструментальної музики, призначеного для домашнього музикування: інструментальні обробки українських народних пісень і танців, варіації класичного типу на народні теми (В. Трутовського та ін.), високопрофесійні віртуозні варіації на основі українських народних пісень і танців (твори І. Хандошкіна). Рецепція досягнень європейської інструментальної та симфонічної музики класицистичного стилю у творчості М. Березовського (соната для скрипки і чембало), Д. Бортнянського (клавірні сонати, квінтет *до мажор*, концерт *ре мажор* для чембало з оркестром, концертна симфонія *сі-бемоль мажор*). Новації в інструментальних творах М. Березовського і Д. Бортнянського.

Українські народні джерела в «Українській» та інших симфоніях («Російській» і «Польській») чеського музиканта Ернста Ванжури (бл. 1750–1802), який працював у Росії. Відбиття в цих симфоніях тенденції поєднання цитатного використання фольклору з традиціями класицистичного європейського симфонізму, які згодом будуть розвинуті в українській симфонічній музиці ХІХ ст.

Опера у творчості Максима Березовського та Дмитра Бортнянського. Перші вистави опер українських митців в Італії. Проблеми збереження і видань оперної спадщини ХVІІІ ст. Рецепція досягнень італійського оперного мистецтва класицистичного стилю в операх М. Березовського («Демофонт») і Д. Бортнянського («Алкід», «Креонт», «Квінт Фабій»). Характерні риси жанру опери-серія в опері «Демофонт» М. Березовського. Традиційні й новаторські риси в характеристиці дійових осіб і драматургії опери «Алкід» Д. Бортнянського. Своєрідне втілення традицій французької комічної опери у трьох операх Д. Бортнянського («Свято синьйора», «Сокіл», «Син-суперник»).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА. ПІДРУЧНИКИ

1. Історія української музики : підручник : в 6 т. , 1–5 / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ : Наук. думка, 1989–1998.

— Т. 1 : Від найдавніших часів до середини ХІХ століття. 1989. 448 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwZg78dtRv9kKj3-A?e=ivSGTb>

— Т. 2 : Друга половина ХІХ ст. 1089. 464 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwajAjp7qAjUQNg?e=7Xc5Ys>

Т. 2 : ХІХ ст. Друге видання. 2009. 800 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj802qgoElujlTh3X4w?e=1wv918>

— Т. 3 : 1990 : Кінець ХІХ — початок ХХ ст. 1990. 424 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwbdzn1RaBByxprRQ?e=2BJVIa>

— Т. 4 : 1917–1941. 1992. 598 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLweuJU-I2mDjtqyqA?e=wU5YUt>

— Т. 5 : 1941–1958. 2004. 504 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLweuJU-I2mDjtqyqA?e=wU5YUt>

2. Корній Л. П. Історія української музики : у 3 ч. Ч. 1–3. Київ ; Харків ; Нью-Йорк : М. П. Коць, 1996–2001.

— Ч. 1 : Від найдавніших часів до середини XVIII століття. 1996. 315 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLxahaYUDaP-vaa5uw?e=b23ZdW>

— Ч. 2 : Друга половина XVIII століття. 1998. 387 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEkLxhfwDzuHjjWhowmA?e=4bWAhz>

— Ч. 3 : XIX століття. 2001. 477 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEkLxdmq3i2sLq-S6dCA?e=Zw8T9L>

МАКСИМ БЕРЕЗОВСЬКИЙ

НОТНІ МАТЕРІАЛИ

1. Березовський М. С. Хорові духовні твори / Укр. фонд. Духовної музики. Київ : Центр муз. інформ. СКУ, 1995. 116 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjIA1baIdsViJmCa2TQ?e=qIbQu5>

2. Березовський М. С. Віднайдені хорові твори. Частина А : Концерти чотиригосні. Київ : Вид. дім «Комора», 2018. (Антологія Української музики. Серія А : Твори українських композиторів. Вип. 5). 160 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9kkwTdHmXvI38V4KQ?e=iaGu4m>

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ

1. Слышали ль Вы? Максим Березовский. Документальный фильм. Татьяна Слюсаренко. Производство АНО «Телекомпания “Вектор-Русь”». 2008. Продолжительность: 0:38:59.

<https://1drv.ms/v/s!AgefSEct0nnEj9kiACi82R0ZoSFFTw?e=pR2BaI>

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjIxYYczYBIeEq93naQ?e=xosvZt>

2. Березовський М. С. Симфонія до мажор (1770).

Оркестр Pratum Integrum, художественный руководитель — Павел Сербин (виолончель), концертмейстер — Сергей Фильченко (скрипка). 4.11.2019, Соборная палата ПСТГУ, Москва.

<https://www.youtube.com/watch?v=US6XKCaMuJA>

Pratum Integrum Orchestra & Pavel Serbin. Урочистий концерт фестивалю Гольдберг у Гданську (29.08.2018).

<https://www.youtube.com/watch?v=zSSUgLLYghs>

3. Березовський М. С. Соната для скрипки і клавесина

<https://www.youtube.com/watch?v=8e9SniROOGE>

АУДІОМАТЕРІАЛИ

1. Березовський М. С. Віднайдені хорові твори («Да воскреснет Бог», «Слава во вишніх Богу», «Тебе, Бога, хвалим, C-dur, N1», «Всі язици, восплещите руками», «Не імами інія помощи», «Приїдіте і видіте діла Божії», «Милость і суд воспою Тебі, Господи», «Господи, силою Твоею возвеселиться цар», «Тебе, Бога, хвалим, C-dur, N2»). Камерний хор української музики «Відродження». Диригент Мстислав Юрченко.

<https://ufdm.org.ua/collection/disk-berezovsky-new-concerts/>

<https://ufdm.org.ua/festivals/berezovsky-new-concerts/>

2. Березовський М. С. Літургія. Причасні вірші («Хваліте Господа з небес» №№ 1–3, «Знаменася на нас», Радуйтеся, праведнії», «Блажені я же избрал»). Хорові концерти («Бог ста в сонмі богів», «Господь воцарися», «Не отвержи мене во время старости»). Муніципальний камерний хор «Київ». Диригент Микола Гобдич.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_o8TВа6a4Xgij9TTw?e=kmOZwh

3. Березовський М. С. Причасні вірші. Літургія. Хоровий концерт «Господь воцарися». Камерний хор української музики «Відродження». Диригент Мстислав Юрченко.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkOpbsaL7j3jWtbF2Mw?e=8utQhs>

<https://ufdm.org.ua/tag/m-berezovs-kyy/>

4. Березовський М. С. Соната для скрипки і чембало (1772)

https://www.youtube.com/watch?v=MY0_MLsJhlo

5. Березовський М. С.

— Симфонія до мажор (1770–1773) у трьох частинах: 1) Allegro molto [2:23] 2) Andante [4:10]. 3) Presto [2:30].

— Дві арії Тіманта з опери «Демофонт» (1773) («Prudente Mi Chiedi» [4:36], «Misero Pargoletto» [5:39]).

— Три сонати для клавесина *сі-бемоль мажор* [4:52], *до мажор* [4:17], двочастинна *фа мажор* (Allegro [2:14], Ariette [3:47]) — приписувалась М. С. Березовському, справжній автор Йозеф Алоїз Шміттбаур (1718–1809)

— Соната для скрипки і чембало (1772), тричастинна: 1) Allegro [4:37], 2) Grave [2:49], 3). Menuetto con 6 variazioni.

— Квартет (струнний) «Не отвержи мене».

Pratum Integrum Orchestra https://www.youtube.com/watch?v=_uR-lrp5prE

Pratum Integrum Orchestra https://www.youtube.com/watch?v=_uR-lrp5prE&list=RD_uR-lrp5prE&start_radio=1&t=2504

6. Березовський М. С. Симфонія. Maxim Berezovsky. Symphony in C major.wmv Pratum Integrum Orchestra & Pavel Serbin.

<https://www.youtube.com/watch?v=mbnuWVNiOy4>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Обов'язкова

1. Історія української музики : підручник : в 6 т. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Т. 1 : Від найдавніших часів до середини XIX століття. Київ : Наук. думка, 1989. 1989. 448 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwZg78dtRv9kKj3-A?e=ivSGTb>

2. Корній Л. П. Історія української музики : у 3 ч. Ч. 2 : Друга половина XVIII століття. Київ ; Харків ; Нью-Йорк : М. П. Коць, 1998. 387 с.

3. Рыцарева М. Духовный концерт в России второй половины XVIII века. Санкт-Петербург : Композитор, 2006. 244 с.

4. Рыцарева М. Композитор М. С. Березовский. Жизнь и творчество. Ленинград : Музыка, 1983. 144 с.

5. Рыцарева М. Максим Березовский. Жизнь и творчество композитора. 2-е изд., пересмотр. и доп. Санкт-Петербург: Композитор, 2013. 227 с.

6. Степаненко М. Соната для скрипки і чембало Максима Березовського // Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури. Вип. I / упоряд. та заг. ред. М. Степаненка. Київ : Центрмузінформ, 1995. С. 6–8.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_peRvg5Ff3TPGMQ4Q?e=yjZ7xp

7. Шуміліна О. А. Симфонія С-dur Максима Березовського у контексті нового біографічного сценарію життєтворчості митця.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEkPUezEWQKqHKIwYf3w?e=0KdE6e>

8. Шуміліна О. А. Сильова динаміка української духовної музики XVII–XVIII ст. за матеріалами рукописних колекцій Донецьк : Bravo, 2012. 300 с.

Додаткова

1. Алешина М. Н. Русско-итальянские стилевые диалоги в симфонии С-dur Максима Березовского // Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств. 2015. Вып. 33. С. 114–119.

https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9l6HsA1mW0_gvER5w?e=bg4bIc

2. Івченко Л. В. Таємниця симфонії синьйора Березейоло // Музика. Київ, 1996. № 1. С. 4–8.

3. Кац Б. А. К соотношению музыки и текста в концерте М. С. Березовского «Не отвержи мене» // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 6 : Musicae ars et scientia. Книга на честь 70-річчя Н. О. Герасимової-Персидської. Київ, 1999. С. 124–133.

4. Лебедева-Емелина А. В., Малинина Г. М. Загадки рукописи из Berliner Sing-Akademie (к вопросу о духовном творчестве М. С. Березовского) // Вестник Православного Свято-Тихоновского гуманитарного университета. 2016. Вып. 3. С. 100–125.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjNZoBITfhioxsZ-WTA?e=nTK7Ng>

5. Левашев Е. М., Полехин А. В. М. С. Березовский // История русской музыки : в 10 т. Т. 3 : XVIII век. Ч. 2. Москва : Музыка, 1985. С. 132–160.

6. Ракочі В. О. Рукописи не горять, або Симфонія До-мажор Максима Березовського // Студії мистецтвознавчі / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Київ, 2018. Число 1. С. 45–54.

<http://sm.etnolog.org.ua/zmist/2018/1/45.pdf>

7. Степаненко М. Б. Соната для скрипки і чембало Максима Березовського // Український музичний архів. Вип. 1. Київ, 1995. С. 6–8.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_peRvg5Ff3TPGMQ4Q?e=wzd9US

8. Стешко Ф. Березовський і Моцарт (з історії української музики XVIII ст.) / Український університет. Прага, 1942. 20 с.

<https://1drv.ms/w/s!AgefSEct0nnEj-N0mBSc0Dmy1AW1ig?e=l5hhZi>

9. Шумилина О. А. Максим Березовский: возвращение утраченного наследия // Старинная музыка. 2010. № 4 (50). С. 14–18.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9ltryURrq1Lq0bVXA?e=NOi0XV>

10. Шуміліна О. А. Музичне прочитання тексту 70-го псалма в хорівій творчості середини XVIII століття (Текстологічний аспект дослідження) // Мистецтвознавство України. 2008. Вип. 9. С. 99–106.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mysu_2008_9_13

11. Шуміліна О. А. Новознайдені духовні концерти М. Березовського: джерела, авторська атрибуція, риси стилю // КАЛОΦΩΝΙΑ : науковий збірник з історії церковної монодії та гимнографії // КАΛΟΦΩΝΙΑ / KALOPHONIA. Науковий збірник статей і матеріалів з історії церковної монодії та гимнографії. Число 7. Львів : Вид-во ЛБА, 2014. С. 155–164.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9lu67SbSOAGK3KSmQ?e=E29cH4>

12. Шуміліна О. А. Причасні вірші Максима Березовського: оригінал чи пізніша підробка? // Часопис Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. Київ, 2016. № 4 (33). С. 25–36.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chasopys_2016_4_4

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjPViygNKet3oLBPUOg?e=sXA3Id>

На сайті НБУВ: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=Chasopys_2016_4_4

13. Шуміліна О. А. Проблема атрибуції духовних творів Максима Березовського та їх стильова еволюція // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2011. № 2 (11). С. 90–97.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEiq0aKAymUD8AgpFzBw?e=iPFXvy>

14. Шуміліна О. А. Сонатна форма в інструментальних творах Максима Березовського // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2020. № 1 (46). С. 6–16.

DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.1\(46\).2020.198489](https://doi.org/10.31318/2414-052x.1(46).2020.198489)

<http://chasopysnmau.com.ua/article/view/198489/198718>

15. Шумилина О. А. Фуга в хорových концертах Максима Березовского // Старинная музыка. 2012. Вып. 3–4. С. 33–37.

https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9l5O-Y5Gm_GlQDg?e=DdWHMx

16. Юрченко М. Мастер хоровой музыки // Березовский М. Хоровые произведения / сост., ред. и вступ. ст. М. С. Юрченко. Киев : Муз. Україна, 1989. С. 3–6.

17. Юрченко М. С. Віднайдені чотириголосні хорів концерти Максима Березовського // Березовський М. С. Віднайдені хорів твори. Частина А : Концерти чотириголосні. Київ : Вид. дім «Комора», 2018. С. 6–14. (Антологія Української музики. Серія А : Твори українських композиторів. Вип. 5).

18. Юрченко М. С. Максим Березовський в Італії // Українська музична спадщина. Статті. Матеріали. Документи. Вип. 1 / за ред. М. М. Гордійчука. Київ, 1989. С. 67–79.

19. Юрченко М. С. Невідомий концерт Максима Березовського // Музика. Київ, 1995. № 5. С. 18–21.

20. Юрченко М. С. Неизвестные произведения Березовского // Советская музыка. 1986. № 2. С. 99–100.

21. Юрченко М. С. Особливості прочитання тексту псалма 100 Максимом Березовським у концерті «Милость і суд воспою Тебі, Господи» // Студії мистецтвознавчі. 2018. № 1 (61). С. 14–21.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9lrol6z5Pd1bUotnw?e=wQ9p99>

22. Юрченко М. С. Хоровий концерт Максима Березовського «Прийдіте і видіте діла Божії»: виконавський аналіз // Молодий вчений. 2018. № 2 (54). С. 569–572. <https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9lnq4lQX4Hs64f7IQ?e=cJFxFe>

ДМИТРО БОРТНЯНСЬКИЙ

НОТНІ МАТЕРІАЛИ

1. Бортнянский Д. С. 35 концертов для смешанного хора без сопровождения / ред. П. И. Чайковского. Москва : Музыка, 1995. 400 с.

https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjZxTVWla0q_vK1OGjA?e=KGperx

2. Бортнянский Д. С. Полное собрание сочинений. 10 концертов двухорных. Партитура / ред. П. И. Чайковского. Москва : П. Юргенсон, 1898. 150 с.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjZxUnb8Esw5VpyzVhQ?e=jC93Y9>

3. Бортнянський Д. С. Сокіл [Ноти]. Опера. Клавір. Лібрето Ф. Г. Лаферм'єра / пер., літ. ред. і післямова М. Стріхи; передм. Г. Ганзбурга, упоряд. А. Бондаренко. Київ ; Дрогобич, 2012

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjN5WpF8iExlPn702cQ?e=gZYvH6>

4. Бортнянський Д. С. Три сонати для фортепіано (*сі-бемоль мажор, фа мажор, до мажор*).

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjZxSL0lqF6A8-3HT2w?e=nKNNq7>

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ

1. Бортнянський Д. С. Концертна симфонія *сі-бемоль мажор*.

Санкт-Петербург. Малый Фестивальный симфонический оркестр, дирижер — Павел Опаровский; Виктория Лобачева — арфа, Петр Гриц — фагот, Мария Полшкова — фортепиано. <https://www.youtube.com/watch?v=P4e8hAY44fg>

2. Бортнянський Д. С. Опера «Сокіл». Фестиваль «Музика в старому Львові». 2014. Наталія Свириденко — керівник проекту, партія клавесина. Оксана Петрикова — сопрано. Анастасія Арбузова — сопрано. Юлія Успенська — мецо-сопрано. Віктор Тетеря — тенор. Станіслав Трифанюк — баритон. Василь Бокоч — бас. Оксана Петрикова — сопрано

<https://www.youtube.com/watch?v=cyrGHVtUCZA&t=1491s>

3. Бортнянський Д. С. Фортепіанний квінтет.

<https://www.youtube.com/watch?v=KPILAKDuX58>

https://www.youtube.com/watch?v=KPILAKDuX58&list=RDKPILAKDuX58&start_radio=1&t=0

4. Бортнянський Д. С. Концерт для чембало і струнного оркестру *ре мажор*. — Одеса. Солистка — лауреат міжнародних конкурсів Татяна Гордейчук.

Камерный оркестр Одесской филармонии, дирижёр — Игорь Знатоков
<https://www.youtube.com/watch?v=vNfTIDe9bhQ>
— Запоріжжя. Соліст — заслужений артист України Олег Созанський (бандура). Академічний симфонічний оркестр Запорізької обласної філармонії.
https://www.youtube.com/watch?v=O6pj_NBSgFk

АУДИОМАТЕРІАЛИ

1. Бортнянський Д. С. Хорові концерти
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjZwrElpGsk9AvnR1wA?e=gkMQLx>
2. Бортнянський Д. С. Концертна симфонія *сі-бемоль мажор*.
https://www.youtube.com/watch?v=MY0_MLsJhlo
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjZwhV5pftcbhxL5sHA?e=mQfKCi>
3. Бортнянский Д. С. Опера «Сокол». Московский камерный музыкальный театр. Дирижёр А. Левин. Художественный руководитель Б. Покровский.
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjaAAxVqL9vlh6dDBIg?e=7sLBBR>
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjZwig05s_qFnZHllvw?e=aaacsm6
4. Бортнянський Д. С. Опера «Алкід» (1778).
<https://www.youtube.com/watch?v=rQkgQF7tJyY>
5. Бортнянський Д. С. Арії з опер.
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjZwgIdMeeGLrBbjOsw?e=zKXb79>
6. Бортнянський Д. С. Соната *до мажор* для клавесина.
<https://www.youtube.com/watch?v=xK3uKwUz9A8>
7. Бортнянський Д. С. Соната *сі-бемоль мажор* для клавесина.
<https://www.youtube.com/watch?v=V1BTzLpXV0o>
8. Бортнянський Д. С. Опера «Квінт Фабій» (1778). Сюїта.
<https://www.youtube.com/watch?v=NZ72WogFF9M>
9. Бортнянський Д. С. Квінтет *до мажор* для скрипки, альту, віолончелі, арфи і фортепіано.
https://www.youtube.com/watch?v=KPILAKDuX58&list=RDKPILAKDuX58&start_radio=1&t=0
10. Бортнянський Д. С. Соната № 2, *фа мажор* для клавесина.
https://www.youtube.com/watch?v=iCx-u_EYK2M
11. Бортнянський Д. С. Херувимські.
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEjJ4VuCGxU8xhzDYIyQ?e=0WUO67>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Історія української музики : підручник : в 6 т. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Т. 1 : Від найдавніших часів до середини XIX століття. Київ : Наук. думка, 1989. 448 с.
<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwZg78dtRv9kKj3-A?e=ivSGTb>
2. Корній Л. П. Історія української музики : у 3 ч. Ч. 2 : Друга половина XVIII століття. Київ ; Харків ; Нью-Йорк : М. П. Коць, 1998. 387 с.

3. Рыцарева М. Дмитрий Бортнянский: жизнь и творчество композитора. Изд. 2-е, перераб. и доп. Санкт-Петербург : Композитор, 2015. 416 с.
4. Рыцарева М. Духовный концерт в России второй половины XVIII века. Санкт-Петербург : Композитор, 2006. 244 с.
5. Рыцарева М. Композитор Д. Бортнянский. Ленинград : Музыка, 1979. 256 с.

Додаткова

1. Бортнянский и его время. К 250-летию со дня рождения Д. С. Бортнянского : материалы международной конференции. Москва : МГК им. П. И. Чайковского, 2003. 263 с.
2. Глухів музичний: земля Березовського і Бортнянського : зб. ст. за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. 25–26 лютого 2016. Глухів : ГНПУ ім. Олександра Довженка, 2016. С. 10–13.
3. Иванов В. Дмитро Бортнянський. Київ : Муз. Україна, 1980. 144 с.
4. Келдыш Ю. В. Д. С. Бортнянский // История русской музыки : в 10 т. Т. 3 : XVIII век. Ч. 2. Москва : Музыка, 1985. С. 161–193.
5. Кияновська Л. Феномен Дмитра Бортнянського в контексті української і російської музичної культури // Записки Наукового товариства імені Шевченка. Т. ССXLVII. Праці музикознавчої комісії. Львів, 2004. С. 180–184.
6. Корній Л. Дмитро Бортнянський у контексті української культури // Музична україністика: сучасний вимір : міжвідомчий зб. наук. ст. Вип. 4 : На пошану доктора мистецтвознавства, професора Марії Загайкевич / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України ; ред.-упоряд. А. К. Терещенко. Київ, 2009. С. 76–82.
7. Кузик В. Документи по справі капітана Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 43–46.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez
8. Кузьма М. Чи знаємо правдивого Бортнянського? // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 6 : Musica ars et scientia. Книга на честь 70-річчя Н. О. Герасимової-Персидської. Київ, 1999. С. 89–99.
9. Лебедева-Емелина А. В. «Немецкая обедня» Бортнянского (загадочное произведение) // Музыкальная академия. 2006. № 1. С. 180–189.
10. Людкевич С. Д. Бортнянський і сучасна українська музика (Після реферату на святочнім концерті у Львові дня 10.XI.1925 р.) // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи : у 2 т. Т. 1 / упоряд., ред., вступ. ст. і прим. З. Штундер. Львів : Дивосвіт, 1999. С. 313–320.
11. Майбурова К. Глухівська школа півчих XVIII ст. та її роль у розвитку музичного професіоналізму на Україні та в Росії // Українське музикознавство : наук.-метод. міжвідомчий щорічник. Вип. 6. Київ, 1971. С. 126–136.

12. Малинина Г. Неизвестный Бортнянский в Вене: к вопросу о музыкальной росике XVIII века в Австрийской национальной библиотеке // Наследие. Русская музыка — мировая культура. Сборник статей, материалов, писем и воспоминаний. Вып. I / сост., ред. и коммент. Е. С. Власовой, Е. Г. Сорокиной. Москва : Московская консерватория, 2009. С. 37–46.

13. Скребков С. Бортнянский — мастер русского хорового концерта // Скребков С. Избранные статьи. Москва : Музыка, 1980. С. 188–215.

14. Соневицкий И. Артем Ведель і його музична спадщина. Нью-Йорк : УВАН, 1966. 177 с.

15. Тетерина Н. И. Духовно-музыкальное творчество Бортнянского в аспекте двух авторских редакций его хоровых сочинений // Бортнянский и его время. К 250-летию со дня рождения Д. С. Бортнянского : мат-лы междунар. науч. конф. Москва : МГК им. П. И. Чайковского, 2003. С. 124–136. (Научные труды Московской государственной консерватории имени П. И. Чайковского. Сб. 43).

16. Хіврич Л. М. Фугатні форми в хорових концертах Д. Бортнянського // Українське музикознавство. Київ, 1971. Вип. 6. С. 201–215.

17. Юдкін-Ріпун І. Бортнянський як представник стилю перехідної епохи // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 24 : Старовинна музика: сучасний погляд. Кн. 1. Київ, 2003. С. 76–85.

АРТЕМІЙ ВЕДЕЛЬ

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Де народився А. Ведель?
2. Назвіть професію батька А. Веделя.
3. Де А. Ведель здобув освіту?
4. Який голос (вокальне амплуа) був у А. Веделя?
5. Якими музичними інструментами він володів?
6. Чи виїжджав А. Ведель з України?
7. У яких містах жив і працював А. Ведель?
8. Хто такий Євстахій?
9. Як звали генерал-поручика (потім генерал-губернатора Харкова), у якого працював Ведель?
10. Скільки років прожив А. Ведель?
11. Назвіть учнів А. Веделя.
12. Розшифруйте імена: Василь Зубовський, Петро Турчанинов, Віктор Ас-коченський, Василь Кук, Петро Єропкін, Джузеппе Сарті, Андрій Леванідов.
13. Представником якої епохи є А. Ведель?
14. Сильові особливості яких епох поєднано у творах А. Веделя?
15. Назвіть барокові компоненти стилю А. Веделя.
16. Назвіть ознаки сентименталізму (передромантизму) стилю А. Веделя.
17. Назвіть ознаки національної (української) складової стилю А. Веделя.
18. Назвіть попередників А. Веделя.
19. Впливи творчості яких композиторів помітний у стилі А. Веделя?

20. Тексти якої книги стали літературною основою творів А. Веделя?
21. На які дві групи можна умовно розподілити концерти А. Веделя?

НОТНІ МАТЕРІАЛИ

1. Ведель А. Л. Духовні твори / ред.-упоряд. М. М. Гобдич і Т. В. Гусарчук. Київ : Геопринт, 2007.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_sQA-953Em82YvKHw?e=ash2dz

2. Ведель А. Л. Божественна літургія святого Іоанна Золотоустого та 12 духовних концертів / ред. В. Колесника. Київ ; Едмонтон ; Торонто, 2000.

3. Ведель А. Л. [Ноты] // іКлирос

<http://ikliros.com/category/kompozitorraspev/vedel-al>

ВІДЕОМАТЕРІАЛИ

1. Артемій Ведель. Справа божевільного. НТУ Фільм. Режисер Тетяна Міленіна. Київ. 2007.

<https://www.youtube.com/watch?v=xZ56vKJh4fM>

https://www.youtube.com/watch?v=xZ56vKJh4fM&list=RDxZ56vKJh4fM&start_radio=1&t=36

<https://1drv.ms/v/s!AgefSEct0nnEjIXV3PSNGRmHAeFvA?e=10oCtv>

2. Ломброзо Ц. Гениальность и помешательство. Параллель между великими людьми и помешанными / пер. с 4-го итал. изд-я К. Тетюшиновой. Репринтное воспроизведение изд-я Ф. Павленкова. Санкт-Петербург, 1892. 253 с.

https://www.youtube.com/watch?v=hX_IbpqDDx8

3. Иванов С. А. Юродство с точки зрения истории культуры.

Лекции первая и вторая.

<https://predanie.ru/video/4490-yurodstvo-s-tochki-zreniya-istorii-kultury-1-ya-lekciya/>

АУДИОМАТЕРІАЛИ

1. Ведель А. Л. Хорові концерти. Камерний хор «Київ». Диригент Микола Гобдич. Записано в Успенському соборі Київо-Печерської лаври. 2005 р.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_sTaw-Qwt0VxXlJtg?e=dkgbDs

2. Ведель А. Л. Всеношна. Камерний хор «Київ». Диригент Микола Гобдич. Записано в Успенському соборі Київо-Печерської лаври. 2006 р.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_sSUUrSrLfb-62hEA?e=5a3OIF

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гусарчук Т. В. Артемій Ведель. Постать митця у контексті епох. Ніжин : Лисенко М. М., 2017. 768 с., 32 с. іл. Друге видання: Київ : Муз. Україна, 2019. 768 с., 32 с. іл.

2. Історія української музики : підручник : в 6 т. / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. Т. 1 : Від найдавніших часів

до середини ХІХ століття. Київ : Наук. думка, 1989. 448 с.

<https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEkLwZg78dtRv9kKj3-A?e=ivSGTb>

3. Корній Л. П. Історія української музики : у 3 ч. Ч. 2 : Друга половина ХVІІІ століття. Київ ; Харків ; Нью-Йорк : М. П. Коць, 1998. 387 с.

4. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / упоряд., вступ. стаття Т. В. Гусарчук. Київ, 2001.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_sPJV5bNHkge6gqBA?e=G443de

5. Рыцарева М. Духовный концерт в России второй половины ХVІІІ века. Санкт-Петербург : Композитор, 2006. 244 с.

Додаткова

1. Ананьєва Н. Музично-риторична лексика в хорових концертах Артемія Веделя і питання інтонування сакрального слова // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 85 : Духовна культура України: традиції та сучасність : зб. наук. ст. Київ, 2010. С. 227–242.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEie0oJEauoBYKFoKUbg?e=H4wFCs>

2. Ананьєва Н. Артемий Лукьянович Ведель: духовные истоки творчества // Научные труды Белорусской государственной академии музыки. Вып. 13 : Жанрово-стилевые процессы в музыкальном искусстве ХVІІІ–ХХ веков. Серия 6 : Вопросы современного музыкознания в исследованиях молодых учёных. Минск, 2006. С. 4–14.

3. Анотований покажчик творів Артема Веделя (1767–1808) / упоряд. Т. В. Гусарчук ; ред. А. В. Кутасевича. Київ : Хорова б-ка камерного хору «Київ», 1997. 36 с.

4. Басинский П. Киевские, Христа ради юродивые // Храм святителя Николая Чудотворца на водах.

<http://www.hram-nikola.kiev.ua/Библиотека/Житие святых/Христа ради...>

<http://hram-nikola.kiev.ua/zhitiya-svyatykh/344-kievskie-khrista-radi-yurodivye>

5. Бідюкова Б. Особливості ансамблів у хорових концертах А. Л. Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 109–115.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

6. Божественная Литургия. Богослужбные песнопения Православной Церкви : учеб. пособие / сост., ред., коммент. Д. Болгарского. Киев : Изд. Свято-Троицкого Ионинского монастыря, 2004. 536 с.

7. Боровик М. К. До історії вивчення творчості А. Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 11–18.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

8. Боровик М. К. Про впливи народної пісні на мелодику А. Веделя // Українське музикознавство : наук.-метод. міжвідомчий щорічник. Вип. 6. Київ : Муз. Україна, 1971. С. 137–152.
9. Боровик М. К. Хоровий концерт і його творці // Історія української музики : в 6 т. Т. 1 : Від найдавніших часів до середини ХІХ ст. Київ : Наук. думка, 1989. С. 194–217.
10. Гобдич М. Від редактора // Ведель А. Л. Духовні твори / ред.-упоряд. М. М. Гобдич і Т. В. Гусарчук. Київ : Геопринт, 2007. С. 4–5.
11. Губко О. Психологія українського народу : у 2 кн. Кн. 2 : Психологічні особливості наших краян у міжчасі Трипілля — сучасна Україна. Вінниця : Діло, 2013. 400 с.
12. Гусарчук Т. В. Артем Ведель та його рукописна спадщина // Артем Ведель. Божественна Літургія святого Іоанна Золотоустого та 12 духовних хорових концертів / ред. В. Колесника. Київ ; Едмонтон ; Торонто, 2000. С. III–XII.
13. Гусарчук Т. Артемій Ведель // Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури. Вип. 2 / упоряд. та заг. ред. М. Степаненка. Київ : Центрмузінформ, 1999. С. 69–101.
14. Гусарчук Т. Артемій Ведель у житті та безсмерті // Ведель А. Л. Духовні твори / ред.-упоряд. М. М. Гобдич і Т. В. Гусарчук. Київ : Геопринт, 2007. С. 6–15.
15. Гусарчук Т. В. Видання творів Артемія Веделя: проблеми, досягнення, перспективи // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2009. № 2 (3). С. 149–150.
<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEiqtXOXNTcNf23rHyVA?e=oVxtfl>
16. Гусарчук Т. В. Дванадцять концертів з автографу А. Веделя // Український Гусарчук Т. Дванадцять концертів з автографа А. Веделя // Український музичний архів. Документи і матеріали з історії української музичної культури. Вип. I / упоряд. та заг. ред. М. Степаненка. Київ : Центрмузінформ, 1995. С. 53–67.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_peRvg5Ff3TPGMQ4Q?e=eTD7z7
17. Гусарчук Т. В. Інтерпретація псалмів Давида у хорових концертах Артемія Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 4 : Музика і Біблія : зб. наук. пр. за мат-ми міжнар. наук. конф. Київ, 1999. С. 108–113.
18. Гусарчук Т. В. Концепційні аспекти духовних концертів Артемія Веделя у контексті української історії // Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство. Вип. 16. Ч. 1. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 44–50.
https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjPRCOcd7_WFnYsoNZw?e=5izyKw
19. Гусарчук Т. В. Літургійні цикли Артемія Веделя: особливості інтонаційного розвитку // Музичне мистецтво : зб. наук. ст. Вип. 10 / ред.-упоряд. Т. В. Тукова. Донецьк ; Львів : Юго-Восток, 2010. С. 128–138.
20. Гусарчук Т. В. Особливості інтонаційної драматургії у літургійних циклах Артемія Веделя та Степана Дегтярьова // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 103 : Музична драматургія: теорія і практика. Київ, 2012. С. 81–92.

21. Гусарчук Т. В. Псалми як основа драматургії духовних концертів Артемія Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 119 : Наукові діалоги з Н. О. Герасимовою-Персидською. Київ, 2017. С. 200–220.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvnmau_2017_119_14

22. Гусарчук Т. В. Творчість А. Веделя і деякі тенденції розвитку вітчизняного музичного мистецтва XVIII ст. // Українська музична культура минулого і сучасності у міжнаціональних зв'язках. Збірник статей молодих музикознавців України / кол. авт. під керівн. Н. О. Герасимової-Персидської ; ред. О. Ю. Шевчук, Т. В. Тонкаль. Київ : КДК ім. П. І. Чайковського, 1989. С. 79–86.

23. Гусарчук Т. В. Тріо «Покаяния отверзи ми двери» Артемія Веделя (до проблеми нотних джерел) // Духовний світ бароко. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. С. 97–101.

24. Гусарчук Т. В. Феномен Артемія Веделя: особистісні детермінанти // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2009. № 2 (3). С. 115–124.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEiqtdJSUpDHPsIUeAyg?e=1UrbrU>

25. Гусарчук Т. В. Хорова спадщина Артемія Веделя: проблеми вивчення нотних джерел // Українське музикознавство. Вип. 28 : Музична україністика в контексті світової культури : наук.-метод. зб. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. С. 118–126.

26. Гусарчук Т. В. До проблеми індивідуального в хоровому мистецтві доби класицизму // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 24 : Старовинна музика: сучасний погляд. Кн. 1. Київ, 2003. С. 86–98.

27. Івченко Л. В. Справа № 907 // Музика. 2001. № 4–5. С. 28–30; № 6. С. 25–26.

28. Иванов С. А. Блаженные похабы. Культурная история похабства. Москва : АСТ, 2019.

<https://predanie.ru/book/91934-blazhennye-pohaby/>

<http://maxima-library.org/knigi/genre/b/462938?format=read>

29. Козицький П. О. Спів і музика в Київській академії за 300 років її існування / заг. ред., вст. ст., комент. та розшифрування текстів О. Я. Шреєр-Ткаченко. Київ : Муз. Україна, 1971. 148 с.

30. Колесник В. Про деякі принципи інтерпретації концертів А. Веделя // Ведель А. Л. Божественна літургія святого Іоанна Золотоустого та 12 духовних концертів / ред. В. Колесника. Київ ; Едмонтон ; Торонто, 2000. С. XXV–XXVII.

31. Корній Л. П. Артем Ведель у контексті української культури другої половини XVIII ст. // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2001. С. 89–93.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

32. Куземська Г. Православний подвижник Артем Ведель і... масонство.
<https://parafia.org.ua/biblioteka/kultura/podvyzhnyk-vedel/>
33. Кук В. Артем Ведель-Ведельський (1767–1808). Арешт та ув'язнення (1799–1808) // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 18–36.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez
34. Кук В. С. Нові дані про Артема Ведельського — Веделя // Українське музикознавство : наук.-метод. міжвідомчий щорічник. Вип. 5. Київ : Муз. Україна, 1969. С. 244–257.
35. Кутасевич А. Актуальні питання дослідження духовно-музичних спадщин Степана Дегтярьова й Артема Веделя // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. Вип. 38 / Харківський нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків : С. А. М., 2013. С. 208–220.
36. Кутасевич А. В. Анотований покажчик творів Артема Веделя. Проблеми музичної та мовної текстології // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя у контексті століть / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 133–137.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez
37. Кутасевич А. В. Артем Ведель. Тріо «Господи, да не яростію Твоєю». Питання авторства // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 86 : Історія в особистостях : зб. ст. / ред.-упоряд. М. М. Скорик. Київ, 2013. С. 220–261.
<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEie4urHexAVMPcw4hRA?e=7OpmBy>
38. Кутасевич А. В. А. Ведель. Піснеспів «Світе тихий» до мінор: питання авторства // Мистецькі обрії'2009. Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. Вип. 2 (11) / Ін-т проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ : ІПСМ АМУ ; КЖД «Софія», 2009. С. 234–247.
39. Кутасевич А. В. Духовно-музичні спадщини С. Дегтярьова й А. Веделя: питання авторської атрибуції // Українське музикознавство : наук.-метод. зб. Вип. 37 / упоряд. І. Б. Пясковський. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. С. 5–26. <https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEitdH0vQoiTIKRZdiuQ?e=k0Ivwn>
40. Кутасевич А. В. Музыкально-тематические параллели в творчестве Степана Дегтярьова и Артема Веделя. Феномен заимствования и вопросы авторства сочинений // Вестник Православного Свято-Тихоновского Гуманитарного Университета. Серия V : Вопросы истории и теории христианского искусства : наук. журн. Москва, 2014. Вып. 1 (13). С. 104–119.
41. Лавров Д. Киевские нищие и юродивые // Газета по-киевски. 2006. 28 июля.
42. Леонгард К. Акцентуированные личности / пер. с нем. В. М. Лещинской ; ред. и предисл. В. М. Блейхера. Киев : Вища школа, 1981. 392 с.
https://royallib.com/read/leongard_karl/aktsentuirovannie_lichnosti.html#0
<https://bookap.info/genpsy/leongard/>

43. Літвінова С. Псалом № 136 «На ріках Вавилонських» в українському хоровому мистецтві XVIII–XXI століть (композиторська творчість та виконавство) // Українське музикознавство : наук.-метод. зб. Вип. 38 : Пам'яті Ігоря Пяковського. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. С. 236–249.

https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEiqVkykEFEojH8UaS_Q?e=5t5q51

44. Ломброзо Ц. Гениальность и помешательство. Параллель между великими людьми и помешанными / пер. с 4-го итал. изд-я К. Тетюшиновой. Репринтное воспроизведение изд-я Ф. Павленкова. Санкт-Петербург, 1892. 253 с.

<http://lib.ru/DPEOPLE/LOMBROZO/genialn.txt>

https://www.youtube.com/watch?v=hX_IbpqDDx8

45. Парфентієва І. П. Розповсюдження музичної спадщини Артемія Веделя // Традиція і національно-культурний поступ : зб. наук. пр. / укл. П. Г. Черемський, О. Г. Романовський. Харків : НТУ «ХП», 2005. С. 196–200.

46. Парфентієва І. Хорові твори А. Веделя за кордоном // Теоретичні та практичні питання культурології : зб. наук. ст. Вип. XVI. Мелітополь : Сана, 2004. С. 18–22.

47. Пархоменко Л. Творчість А. Веделя і Кошицева місія // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 121–126.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

48. Півторак Г. П. Українці: звідки ми і наша мова. Дослідження, факти, документи. Київ : Віпол, 2014. 280 с.

49. Путятицька О. В. Хроніка веделівських ювілеїв // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2009. № 2 (3). С. 146–148.

https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEiqtZ6-CCB-ooH_EyIkQ?e=EcUJ2b

50. Пяковський І. Б. Поліфонія в українській музиці : навч. посібник. До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2012. 272 с.

51. Пяковський І. Б. Поліфонія в хорових концертах Артемія Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 93–105.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

52. Савицький Р. Відродження Артема Веделя // ΚΑΛΟΦΩΝΙΑ / KALOPHONIA. Науковий збірник статей і матеріалів з історії церковної музики та гимнографії. Число 1 : До 70-ліття Олександри Цалай-Якименко. Львів : Вид-во ЛБА, 2002. С. 339–341.

53. Сазонкіна О. «Всенощна» А. Л. Веделя: деякі особливості драматургії // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постаць Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 106–109.

https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

54. Семіон В. Хорова поліфонія А. Веделя (на матеріалі духовних концертів №№ 1, 2, 3, 12) // Глухів музичний: земля Березовського і Бортнянського : зб. ст. за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. 25–26 лютого 2016. Глухів : ГНПУ ім. Олександра Довженка, 2016. С. 10–13.

55. Скаженик М. Множинність втілення канонічних текстів у хорових творах А. Л. Веделя (на прикладі двох концертів «На ріках Вавилонських») // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 117–121.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

56. Тилик І. Культурологічний підхід у прочитанні музично-поетичних текстів (на прикладі творчості Артемія Веделя) // Київське музикознавство. Вип. 7 : Текст музичного твору: практика і теорія. Київ, 2001. С. 192–201.

57. Тилик І. Про особливості світосприйняття Артемія Веделя // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 77–83.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

58. Тилик І. В. Про особливості художнього відображення реальних подій в творчості Артемія Веделя // Матеріали до українського мистецтвознавства : зб. наук. пр. Вип. 2 : Пам'яті академіка О. Г. Костюка / Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України / упоряд. Г. В. Степанченко. Київ, 2003. С. 180–186.

59. Тилик І. Світоглядні аспекти хорової творчості Артемія Веделя у проєкції на релігійно-філософські ідеї Григорія Сковороди // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 85 : Духовна культура України: традиції та сучасність : зб. наук. ст. Київ, 2010. С. 190–209.
<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEie0oJEauoBYKfoKUbg?e=hqyNWU>

60. Ткачук І. Ведель та його сучасники // Українська музична газета. 1997. Жовтень-грудень, № 4 (26).

61. Хижняк З. І., Маньківський В. К. Історія Києво-Могилянської академії. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ : КМ Академія, 2008. 203 с.

62. Ходак І. Артемії Ведель і художнє життя Києва другої половини XVIII ст. // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 83–89.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

63. Черепанин М. Творчість А. Веделя в музичній культурі Галичини // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 11 : Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті / заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. В. Гусарчук. Київ, 2001. С. 126–128.
https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez

64. Шуміліна О. Про два музичні тлумачення тексту 68-го псалма (концерт Артемія Веделя № 2 «Спаси мя, Боже» та його партесний прототип) // Науковий

вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Вип. 85 : Духовна культура України: традиції та сучасність : зб. наук. ст. Київ, 2010. С. 210–226.

<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEie0oJEauoBYKFoKUbg?e=DwfbOG>

65. Шуміліна О. Поліфонія Артема Веделя (за матеріалами концертів з рукописного Автографа) // Laudatio. Ювілейна збірка наукових статей на пошану професора Юрія Ясіновського. Львів : Тарас Тетюк, 2014. С. 58–68.

66. Юродивый Христа ради — что это значит? (Богословско-литургический словарь) // Николо-Угрешский монастырь.

<http://ugresha.org/%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8/item/2340-yurodivyj-khrista-radi-cto-eto-znachit-bogoslovsko-liturgicheskij-slovar.html>

67. Ядловська З. Г. Артемій Ведель: музика душі та серця // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. Вип. 15 / Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ : Міленіум, 2009. С. 18–23.